

УДК 332.145
JEL: H72; H76; H77; H79; R58
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-184-189>

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВО-МАТЕРІАЛЬНОЇ БАЗИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

©2021 ЗАХІДНА О. Р., МЛІНЦОВА А. О.

УДК 332.145
JEL: H72; H76; H77; H79; R58

Західна О. Р., Млінцова А. О. Сучасний стан фінансово-матеріальної бази територіальних громад в умовах децентралізації

У статті визначено особливості управління фінансово-матеріальною базою територіальних громад України в умовах децентралізації. Наведено економічну сутність терміна «фінансово-матеріальна база» та виділено основні складові даного показника, що дає можливість оцінити фінансову забезпеченість територіальних громад. Визначено основні фактори впливу на фінансово-матеріальну базу територіальних громад, що пов'язані з реалізацією реформи децентралізації в Україні. Виділено нові фінансові можливості й обов'язки адміністративно-територіальних одиниць, що відобразилось у зміцненні власної фінансової бази місцевого самоврядування. Здійснено динамічний аналіз співвідношення доходів загального фонду місцевих бюджетів до ВВП України протягом 2014–2020 рр. Розглянуто процес передачі об'єктів спільної власності до комунальної власності територіальних громад у розрізі областей України станом на 05.03.2021 р. Оскільки оцінка стану фінансово-матеріальних ресурсів територіальних громад є комплексним процесом і включає управління комунальною власністю, визначено основні способи використання комунальної власності, серед яких варто виділити: оренду, приватизацію, самостійне використання майна територіальною громадою, лізинг, концесію та інші. Здійснено оцінку способів використання об'єктів комунальної власності на прикладі територіальної громади м. Львова за 2018–2019 рр. Доведено, що проведений аналіз є свідченням підвищення рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів і підтвердженням позитивних тенденцій зростання їх ресурсної бази в результаті фінансової децентралізації. Визначено негативні чинники впливу на основні показники фінансово-матеріальної бази місцевих бюджетів. Також зазначено ряд проблем, з якими стикнулись органи місцевого самоврядування, та наведено шляхи їх вирішення.

Ключові слова: фінансово-матеріальна база, комунальна власність, доходи місцевого бюджету, територіальна громада, децентралізація, місцеве самоврядування, фінансова забезпеченість, міжбюджетні трансферти.

Табл.: 3. **Бібл.:** 8.

Західна Оксана Романівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: oksana.zaxidna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4964-3472>

Млінцова Аліна Олегівна – студентка факультету управління фінансами та бізнесу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: alinamlint@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7953-0703>

UDC 332.145
JEL: H72; H76; H77; H79; R58

Zakhidna O. R., Mlintsova A. O. The Current State of the Financial and Material Base of Territorial Communities in Terms of Decentralization

The article defines the peculiarities of managing the financial and material base of territorial communities of Ukraine in the conditions of decentralization. The economic essence of the term «financial and material base» is given and the main components of this indicator are allocated, allowing to assess the financial security of territorial communities. The main factors of influence on the financial and material base of territorial communities related to the implementation of the decentralization reform in Ukraine are determined. New financial opportunities and responsibilities of administrative and territorial units are allocated, which is reflected in strengthening the own financial base of local self-government. A dynamic analysis of the ratio of incomes of the general fund of local budgets to the GDP of Ukraine during 2014–2020 was carried out. The process of transfer of the joint ownership objects to communal property of territorial communities in the context of regions of Ukraine as of 05.03.2021 is considered. Since the assessment of the state of financial and material resources of territorial communities is a complex process and includes the management of communal property, the main ways of using communal property are defined, among which it is worth to highlight: rent, privatization, independent use of property by the territorial community, leasing, concession and others. The assessment of the ways of using communal property objects on the example of the territorial community of Lviv for 2018–2019 was carried out. It is proved that the analysis carried out is evidence of an increase in the level of financial security of local budgets and a justification of positive trends in the growth of their resource base as a result of financial decentralization. Negative factors of influence on the main indicators of financial and material base of local budgets are determined. Also a number of problems faced by local self-government bodies are specified and ways to solve them are suggested.

Keywords: financial and material base, communal property, local budget revenues, territorial community, decentralization, local self-government, financial security, interbudgetary transfers.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 8.

Zakhidna Oksana R. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: oksana.zaxidna@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4964-3472>

Mlintsova Alina O. – Student of the Faculty of Finance Management and Business, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: alinamlint@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7953-0703>

На сьогодні все більшої актуальності набирає питання ролі територіальних громад як первинних суб'єктів місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації в Україні. Сучасні умови функціонування економіки в країні вимагають від територіальних громад вирішення складних завдань управління ресурсним потенціалом, серед яких – максимально ефективного використання потенційних можливостей, а саме: фінансово-матеріальних ресурсів. Проблеми формування територіальних громад, розподілу та використання їхніх фінансових і матеріальних ресурсів належать до найбільш гострих. Головними причинами цього є обмеженість фінансових ресурсів територіальних громад, недосконалі механізми управління ресурсною базою, низький рівень залучення зовнішньої допомоги, недостатня обізнаність тощо.

Проблемам фінансово-матеріального забезпечення територіальних громад на сьогодні присвячені ряд наукових праць багатьох вітчизняних учених-економістів. Так, Л. О. Карамушка, М. Р. Лучко, З. М. Лободіна обґрунтовують роль місцевих бюджетів як фінансової основи розвитку територіальних громад. М. Коваленко, Г. Швороб, Т. Мацієвич фокусують свої дослідження на визначенні напрямів фінансового забезпечення діяльності територіальних громад. А. Кулай визначає особливості процесу децентралізації фінансових ресурсів територіальних громад в умовах проведення бюджетної реформи. Правові питання регулювання матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування відображені у працях С. Острович. Сутність матеріальної основи місцевого самоврядування визначено в наукових роботах українських вчених, серед яких: А. Ф. Мельник, В. О. Веклич, Т. В. Волинець, Ю. О. Куц, А. П. Тимошук, І. В. Труш, В. С. Щербина та ін.

Результати наукового комплексного дослідження можуть знайти впровадження в діяльність органів державної влади на територіальному рівні в частині здійснення заходів формування, розпорядження й управління фінансово-матеріальними ресурсами територіальної громади задля забезпечення соціально-економічного розвитку.

Основною метою статті є дослідження рівня забезпеченості ресурсами територіальних громад, виявлення основних проблем їх функціонування та визначення шляхів підвищення ефективності управління фінансово-матеріальними ресурсами територіальних громад в умовах фінансової децентралізації в Україні.

Повноцінне й ефективне виконання своїх функцій органами місцевого самоврядування передусім залежить від їх забезпечення матеріальними та фінансовими ресурсами, які, своєю чергою, становлять основу територіальної громади.

Фінансово-матеріальною базою органів місцевого самоврядування, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», є рухоме

та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є в комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1].

Органи місцевого самоврядування мають право на матеріально-фінансові ресурси, сумірні з їхніми повноваженнями, у тому числі достатні для забезпечення державних соціальних стандартів для населення. Держава забезпечує відповідність ресурсів повноважень органів місцевого самоврядування, встановлених законами.

З одного боку, матеріально-фінансова основа поділяється на дві частини: на матеріальну та на фінансову. З іншого боку, складовими матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування є:

- ✦ *по-перше*, комунальна власність;
- ✦ *по-друге*, доходи (надходження) місцевих бюджетів та інші кошти;
- ✦ *по-третє*, інша власність, яка призначена та використовується для задоволення місцевих потреб населення.

Стосовно першої складової, то вона значною мірою стосується права комунальної власності.

Друга складова матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування – це доходи (надходження) місцевих бюджетів та інші кошти. Ця складова тісно пов'язана з першою, оскільки доходи місцевих бюджетів перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади.

Третя складова – досить специфічна група, до якої належить переважно майно, що є в державній власності та передане в користування відповідним органам місцевого самоврядування. Тут йдеться, наприклад, про майно, здане в оренду чи тимчасове користування.

Сучасний розвиток територіальних громад в Україні відбувається в абсолютно нових умовах і характеризується високим ступенем інтенсивності та динаміки, що пов'язано передусім із проведенням реформи децентралізації та, зокрема, об'єднанням територіальних громад.

З реалізацією реформи децентралізації, яка розпочалася в Україні у 2014 р., посилюється вплив на фінансово-матеріальну базу територіальних громад, а саме:

- ✦ місцеві органи влади можуть самостійно формувати та затверджувати свої місцеві бюджети, не чекаючи затвердження державного бюджету;
- ✦ значно розширено джерела наповнення місцевих бюджетів для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування видаткових повноважень;
- ✦ існуючу систему балансування доходів і видатків місцевих бюджетів замінено принци-

пово новою системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя;

- ✦ запроваджено нові види міжбюджетних трансфертів (освітня та медична субвенції, субвенція на підготовку робітничих кадрів, базова та реверсна дотації);
- ✦ на законодавчому рівні визначено механізм розрахунку нових видів міжбюджетних трансфертів;
- ✦ надано право самостійно встановлювати ставки податків у граничних межах, визначених законодавством, і надавати пільги з їх сплати [2].

Після децентралізації бюджети адміністративно-територіальних одиниць здобули нові фінансові можливості та водночас обов'язки.

Реформа децентралізації знайшла своє вираження, передусім, у зміцненні власної фінансової бази місцевого самоврядування. Так, починаючи з 2015 р. бюджети сіл, селищ, міст районного значення отримали повний обсяг надходжень від плати за землю (з 2015 р. набула статусу місцевого податку), 100% податку на нерухоме майно, єдиного податку, збору за паркування автотранспорту, туристичного збору, плати за надання адміністративних послуг, податку на прибуток підприємств комунальної власності, рентної плати за користування надрами місцевого значення, плати за ліцензії та за державну реєстрацію, адміністративних штрафів і штрафних санкції, дивідендів, місцевих позичок і плати за видачу місцевих гарантій, власних доходів бюджетних установ. Також ці бюджети отримали 25% екологічного податку, 90% коштів від продажу земель несільськогосподарського призначення та інші доходи [2].

Значні переваги отримали об'єднані територіальні громади, бюджети яких були порівняні до бюджетів міст обласного значення та районів. Крім зазначених податків вони одержують ще й 60% ПДФО, трансферти з державного бюджету, а також інші до-

ходи, у тому числі кошти державного фонду регіонального розвитку [2].

Поступове зміцнення фінансової бази територіальних громад можна простежити на основі співвідношення доходів загального фонду місцевих бюджетів до ВВП України (*табл. 1*).

З початку реформи децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад частка доходів загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів з державного бюджету) у ВВП поступово збільшувалася – із 5,06% у 2014 р. до 7,32% за підсумками 2020 р.

Проведений нами аналіз є свідченням підвищення рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів і підтвердженням позитивних тенденцій зростання їх ресурсної бази в результаті фінансової децентралізації.

Передані в комунальну власність територіальних громад об'єкти майна формують матеріальну основу місцевого самоврядування.

Верховна Рада України прийняла Закон України від 15.12.2020 р. № 1081-ІХ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», яким визначено, що районні ради здійснюють передачу зі спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст у власність сільських, селищних, міських територіальних громад установ і закладів, розташованих на їхній території, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного Кодексом (п. 39 «Прикінцевих та перехідних положень»). З 1 січня 2021 р. видатки на функціонування зазначених установ і закладів здійснюються з бюджетів таких територіальних громад [4].

Станом на 05.03.2021 р. було передано 98,7% об'єктів у комунальну власність територіальних громад. У *табл. 2* проілюстровано інформацію про процес передачі майна в комунальну власність територіальних громад по кожній області.

Найкращі показники передачі об'єктів мають Волинська, Житомирська, Полтавська, Рівненська, Чернівецька області, де передано 100% об'єктів. За-

Таблиця 1

Співвідношення доходів загального фонду місцевих бюджетів до ВВП України протягом 2014–2020 рр.

Рік	Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів), млн грн	ВВП, млн грн	Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, %
2014	80230,1	1 586 916	5,06
2015	101574,7	1 988 544	5,11
2016	146648,3	2 385 367	6,15
2017	192671,5	2 983 882	6,46
2018	234105,1	3 560 596	6,57
2019	275169,8	3 974 564	6,92
2020	291745,3	3 985 500	7,32

Джерело: складено на основі [3].

Таблиця 2

Процес передачі об'єктів спільної власності до комунальної власності територіальних громад у розрізі областей України станом на 05.03.2021 р.

Область	Рішень районних рад про передачу об'єктів громадам, %	Рішень громад (надання згоди про взяття на баланс об'єктів), %
Волинська	100,0	100,0
Житомирська	100,0	100,0
Полтавська	100,0	100,0
Рівненська	100,0	100,0
Чернівецька	100,0	100,0
Тернопільська	99,9	99,9
Одеська	100,0	99,9
Миколаївська	100,0	99,8
Дніпропетровська	100,0	99,7
Львівська	100,0	99,6
Закарпатська	99,8	99,6
Івано-Франківська	99,8	99,6
Харківська	99,5	99,5
Сумська	100,0	99,4
Черкаська	99,8	99,4
Запорізька	99,5	99,4
Хмельницька	99,8	99,3
Кіровоградська	99,5	99,0
Київська	98,9	98,9
Вінницька	99,1	98,5
Херсонська	99,8	98,4
Чернігівська	95,0	95,0
Донецька	100	89,6
Луганська	78,1	68,0

Джерело: складено на основі [5].

галом, фактично всі області наближаються до позначки 100% передачі об'єктів комунальної власності на баланс територіальних громад, що свідчить про позитивну динаміку процесу децентралізації.

Управління майном комунальної власності потребує розуміння способів використання матеріальної складової комунальної власності та форм такого управління. На сьогодні існують такі способи використання комунальної власності [6]:

- 1) приватизація;
- 2) оренда;
- 3) самостійне використання майна територіальною громадою;
- 4) спільне використання об'єктів комунальної власності;

- 5) безоплатна передача комунального майна;
- 6) застава комунального майна;
- 7) лізинг;
- 8) концесія.

Доцільним буде провести аналіз способів використання комунальної власності на прикладі територіальної громади м. Львова протягом 2018–2019 рр. (табл. 3).

На основі зведеного переліку об'єктів комунальної власності м. Львова за 2018–2019 рр., можна зробити такі висновки:

- ✦ загальна кількість об'єктів, що перебуває на балансі м. Львова, у 2019 р. збільшилася на 9 штук порівняно з 2018 р.;
- ✦ кількість об'єктів, що надається в оренду, зменшилася на 2,51%, тоді як самостійне використання майна збільшилося на 0,23%;
- ✦ незайнятих об'єктів стало більше, ніж у 2 рази порівняно з 2018 р.;
- ✦ на 1,08% збільшилася кількість об'єктів, що перебувають на аукціоні;
- ✦ 11 самовільно зайнятих об'єктів було повернуто органам місцевого самоврядування;
- ✦ кількість об'єктів, що перебуває на розгляді в комісії, збільшилася на 13 штук.

Виходячи з результатів дослідження комунальної власності м. Львова можна стверджувати, що рівень ефективності управління комунальною власністю у 2019 р. порівняно з 2018 р. суттєво не покращився. Збільшення кількості незайнятих об'єктів, виставлених на продаж або самовільно зайнятих, свідчить про неспроможність територіальної громади повноцінно управляти власним майном. Проте, порівнюючи дані способи використання у відсотковому відношенні до об'єктів, що перебувають в оренді чи в самостійному використанні, територіальна громада Львова демонструє непогані результати у сфері управління комунальною власністю, зважаючи на власні надходження від використання матеріальних ресурсів.

Проаналізувавши основні показники фінансово-матеріальної бази місцевих бюджетів, варто відзначити, що хоч деякі показники мають позитивну тенденцію, ситуація місцевих бюджетів все одно залишається нестабільною. Це зумовлено тим, що в сучасних реаліях нашої держави існують такі негативні чинники, як:

- ✦ воєнні дії на території України;
- ✦ кризові явища в економіці, що виникли внаслідок пандемії коронавірусу;
- ✦ дефіцит Зведеного бюджету України.

Дані чинники спричиняють негативний вплив на управління фінансово-матеріальною базою територіальних громад, унаслідок чого перед органами місцевого самоврядування постає низка проблем, які потребують негайного вирішення. Ключовими проблемами є:

Оцінка способів використання об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Львова за 2018–2019 рр.

Спосіб використання	Кількість об'єктів за 2018 р., шт.	Кількість об'єктів, %	Кількість об'єктів за 2019 р., шт.	Кількість об'єктів, %
Самостійне використання майна територіальною громадою	1 153	33,99	1 164	34,22
Оренда	2014	59,37	1 937	56,86
Вільне	38	1,12	77	2,26
На аукціоні	108	3,18	145	4,26
Самовільно зайняті	34	1,00	23	0,67
Невизначений стан користування	45	1,34	58	1,73
Усього	3 392	100	3 401	100

Джерело: складено на основі [7; 8].

- 1) відсутність достатньої кількості кваліфікованих управлінців і спеціалістів;
- 2) недосконала система регулювання міжбюджетних відносин;
- 3) непрозорість законодавчої системи;
- 4) недостатність інформаційного насичення органів місцевої влади;
- 5) нестача власних стабільних дохідних джерел, спричинена кризовим станом економіки країни;
- 6) можливий дефіцит місцевих бюджетів у деяких регіонах України;
- 7) проблема залучення зовнішніх ресурсів для розвитку територіальних громад;
- 8) обмеженість фінансових ресурсів територіальних громад;
- 9) недосконалі механізми управління ресурсною базою.

ВИСНОВКИ

Отже, реформа децентралізації в Україні створює додаткові можливості значного збільшення фінансово-матеріальних ресурсів територіальних громад. Так, ми спостерігаємо збільшення фінансової бази, а саме: зростання доходів місцевих бюджетів, що дає змогу розширити можливості територіальної громади в контексті її розвитку. Передача об'єктів комунальної власності територіальним громадам зумовила розширення матеріальної основи місцевого самоврядування та, як результат, збільшення економічного потенціалу розвитку громад. Також особливої актуальності набуває питання управління комунальною власністю територіальних громад, оскільки завдяки реформі децентралізації ефективність використання ресурсів у нинішніх умовах залежить повною мірою від самої громади, що ми побачили на прикладі територіальної громади м. Львова.

Зважаючи на виявлені проблеми функціонування територіальних громад, доцільно застосувати такі шляхи їх вирішення:

- 1) залучити до органів місцевого самоврядування кваліфікованих спеціалістів з управління фінансовими та матеріальними ресурсами;
- 2) вдосконалити систему регулювання міжбюджетних відносин за рахунок поліпшення механізму надання субвенцій;
- 3) сформувати чітке нормативно-правове забезпечення функціонування територіальних громад;
- 4) забезпечити з боку держави надання достовірної інформації щодо ведення місцевих бюджетів;
- 5) урегулювати надходження фінансових ресурсів і забезпечити їх стабільність;
- 6) сформувати таку ресурсну базу, завдяки якій територіальна громада буде здатна розраховувати на власні джерела задля забезпечення поточних потреб;
- 7) сформувати позитивний інвестиційний клімат для залучення зовнішніх джерел фінансування територіальних громад.

Створення належних фінансових, матеріальних та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень є основною запорукою сталого розвитку територіальної громади. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
2. Лучко М. Р., Зорій Н. М., Хорунжак Н. М. Контроль у державному секторі економіки : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2015. 286 с.
3. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік: експертний огляд // Децентралізація дає можливості.. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12690?page=3>

4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 15.12.2020 р. № 1081-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-20#Text>
5. Моніторинг передачі об'єктів / Міністерство розвитку громад та територій України. 2021. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13335>
6. Роз'яснення Міністерства юстиції України щодо управління майном спільної власності територіальних громад. URL: <http://rozvytok.in.ua/law/roz-yasnennya/751>
7. Зведений перелік об'єктів, які є у власності територіальної громади м. Львова станом на 2018 рік // Відкриті дані Львова. URL: <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/34df04b1-d943-4028-96dc-c47ca5bf3009>
8. Зведений перелік об'єктів, які є у власності територіальної громади м. Львова станом на 2019 рік // Відкриті дані Львова. URL: <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/03cdf58-013d-4a9a-8f5f-edc16a19270c>

REFERENCES

- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-20#Text>
- Luchko, M. R., Zorii, N. M., and Khorunzhak, N. M. *Kontrol u derzhavnomu sektori ekonomiky* [Control in the Public Sector of the Economy]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2015.

- “Monitorynh peredachi obiektiv” [Monitoring the Transfer of Objects]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. 2021. <https://decentralization.gov.ua/news/13335>
- “Osnovni makropokaznyky ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2021 rik: ekspertnyi ohliad” [The Main Macro Indicators of Economic and Social Development of Ukraine in 2021: An Expert Review]. *Detsentralizatsiia daie mozhlyvosti*. <https://decentralization.gov.ua/news/12690?page=3>
- “Roziasnennia Ministerstva yustytsii Ukrainy shchodo upravlinnia mainom spilnoi vlasnosti terytorialnykh hromad” [Clarification of the Ministry of Justice of Ukraine on the Management of Common Property of Territorial Communities]. <http://rozvytok.in.ua/law/roz-yasnennya/751>
- “Zvedenyi perelik obiektiv, yaki ye u vlasnosti terytorialnoi hromady m. Lvova stanom na 2018 rik” [The List of Objects Owned by the Territorial Community of Lviv as of 2018 Is Consolidated]. *Vidkryti dani Lvova*. <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/34df04b1-d943-4028-96dc-c47ca5bf3009>
- “Zvedenyi perelik obiektiv, yaki ye u vlasnosti terytorialnoi hromady m. Lvova stanom na 2019 rik” [The List of Objects Owned by the Territorial Community of Lviv as of 2019 Is Consolidated]. *Vidkryti dani Lvova*. <https://opendata.city-adm.lviv.ua/dataset/komunalna-vlasnist-lvova/resource/03cdf58-013d-4a9a-8f5f-edc16a19270c>

УДК 332.14:332.146.2:338.2

JEL: R12; R13; R19; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-11-189-196>

ПІДВИЩЕННЯ ЦЕНТРО-ПЕРИФЕРІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ТА РАЙОНІВ ОБЛАСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

©2021 ЛЕЩУХ І. В.

УДК 332.14:332.146.2:338.2

JEL: R12; R13; R19; R58

Лещух І. В. Підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області: концептуальний аспект

В Україні партнерство обласних центрів та районів області має великий потенціал у контексті сприяння розвитку територій, адже його реалізація в довгостроковій перспективі дозволить подолати диспропорційність у рівні соціально-економічного розвитку територій і підвищити життєздатність регіону загалом. Однак, зважаючи на те, що зазначений потенціал сьогодні не задіяний повною мірою, важливим є налагодження діалогу між територіальними громадами центру та периферії щодо пошуку можливостей і перспектив спільного розвитку. У статті запропоновано концептуальний підхід до підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області на сучасному етапі децентралізації. Акцентовано, що базовим принципом політики підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області має стати принцип сталості (досягнення економічного, екологічного та соціального балансу), а досягнення пріоритетів сталого розвитку повинно узгоджуватись із іншими принципами ефективної центрально-периферійної взаємодії (зокрема, паритетності, інклюзивності, ефективності, результативності та стратегічної орієнтації, інноваційності, розвитковості, соціальної згуртованості, резистентності та ін.). Встановлено (з урахуванням іноземного досвіду та вітчизняних реалій регіонального розвитку), що основними напрямками взаємодії досліджуваних адміністративних одиниць мають бути: модернізація інфраструктури; створення туристично-рекреаційної мережі; розвиток галузевих кластерів; просування інновацій; розвиток інфраструктури підтримки бізнесу; диджиталізація; взаємодія в контексті розвитку соціальних і громадянських можливостей. Результати підвищення центрально-периферійної взаємодії обласного центру та районів області повинні задовольняти три компоненти життєдіяльності громад регіону: економічний, соціальний, екологічний.

Ключові слова: центрально-периферійна взаємодія, обласний центр, райони області, регіональний розвиток, регіональна політика, агломерація, туризм, міжмуніципальна співпраця.

Рис.: 2. **Бібл.:** 8.